

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ОСНОВИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

**Методичні рекомендації
до виконання курсової роботи
для студентів спеціальності
292 "Міжнародні економічні відносини"
першого (бакалаврського) рівня
освітньої програми "Міжнародний бізнес"**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2021**

УДК 339.9(07.034)

О-75

Укладачі: А. О. Литвиненко
Н. О. Пархоменко

Затверджено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин.
Протокол № 5 від 17.11.2020 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Основи зовнішньоекономічної діяльності [Електронний ре-
О-75 сурс] : методичні рекомендації до виконання курсової роботи для
студентів спеціальності 292 "Міжнародні економічні відносини"
першого (бакалаврського) рівня освітньої програми "Міжнародний
бізнес" / уклад. А. О. Литвиненко, Н. О. Пархоменко. – Харків :
ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 35 с.

Викладено тематику, методику написання й основні вимоги до оформлення курсової роботи, послідовність рецензування та захисту, критерії оцінювання знань студента під час виконання й захисту курсової роботи.

Рекомендовано для студентів спеціальності 292 "Міжнародні економічні відносини" першого (бакалаврського) рівня освітньої програми "Міжнародний бізнес".

УДК 339.9(07.034)

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2021

Вступ

Зовнішньоекономічна діяльність є важливою складовою господарської діяльності економічних суб'єктів. Теоретичні основи взаємовідносин національних та іноземних суб'єктів набувають актуальності. Отже, використання новітніх форм та методів зовнішньоекономічної діяльності позитивно впливає на ефективність діяльності країни, регіону, підприємства.

Вихід на зовнішні ринки сприяє покращенню світогосподарських відносин, розвитку економіки відкритого типу, тому розвиток зовнішньоекономічної діяльності є суттєвим фактором підвищення ефективності.

Навчальна дисципліна "Основи зовнішньоекономічної діяльності" – дисципліна циклу професійної та практичної підготовки, яка є підґрунтям для формування системи теоретичних знань і підготовки професійних навичок майбутніх фахівців у сфері міжнародних економічних відносин.

Мета методичних рекомендацій – формування у студентів знань загальних основ, оволодіння методами самостійного дослідження, практичне застосування теоретичних знань для вирішення конкретних завдань у виконанні курсової роботи з навчальної дисципліни "Основи зовнішньоекономічної діяльності".

Компетентності, якими студенти мають оволодіти після написання курсової роботи такі:

систематизувати й упорядковувати отриману інформацію щодо процесів і явищ у світовому господарстві; оцінювати та пояснювати вплив ендогенних і екзогенних факторів на них; формулювати висновки і розробляти рекомендації з урахуванням особливостей національного і міжнародного середовища;

застосовувати набуті теоретичні знання для вирішення практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати;

розуміти, виокремлювати й описувати нові явища, процеси й тенденції глобального розвитку, механізми й інструменти реалізації економічної політики та світових інтеграційних / дезінтеграційних процесів, у тому числі та євроатлантичної інтеграції;

розуміти і вміти застосовувати, відповідно до інших вимог освітньої програми, сучасні теорії та методи розв'язання спеціалізованих складних задач і практичних проблем у сфері міжнародної торгівлі товарами

та послугами, міжнародного руху капіталу, міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин, мобільності людських ресурсів, міжнародного трансферу технологій;

обґрунтовувати власну думку щодо конкретних умов реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікро-рівнях;

підбирати і вміло застосовувати аналітичний інструментарій дослідження стану та перспектив розвитку окремих сегментів міжнародних ринків товарів і послуг з використанням сучасних знань про методи, форми й інструменти регулювання міжнародної торгівлі;

демонструвати знання про стан досліджень міжнародних економічних відносин та світового господарства у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними, природничими науками;

розуміти та застосовувати чинне законодавство, міжнародні нормативні документи й угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо у сфері міжнародних економічних відносин;

відстоювати національні інтереси України з урахуванням безпекової компоненти міжнародних економічних відносин;

застосовувати відповідні методи, правила і принципи функціонування міжнародних економічних відносин для розвитку зовнішньоекономічної діяльності України.

Методичні рекомендації до виконання курсової роботи

Для успішного виконання курсової роботи з навчальної дисципліни "Основи зовнішньоекономічної діяльності" студент має чітко дотримуватися таких рекомендацій.

Курсова робота виконується у такій послідовності:

вибір теми курсової роботи;

вивчення літератури за темою; складання плану роботи;

написання та оформлення роботи;

подання курсової роботи керівнику для рецензування;

захист курсової роботи.

Виконання курсової роботи розпочинають із вибору студентом теми відповідно до переліку тем, затвердженого кафедрою міжнародних економічних відносин і погодження її з керівником курсової роботи.

Теми курсових робіт

1. Причини та передумови розвитку зовнішньоекономічних зв'язків та їх вплив на економіку України.
2. Експортний потенціал підприємства в сфері ЗЕД.
3. Зовнішньоекономічні зв'язки України: стан та перспективи в умовах євроінтеграції.
4. Основні види зовнішньоекономічної діяльності та форми їх реалізації.
5. Особливості дистриб'юторської діяльності підприємства на зовнішніх ринках.
6. Особливості митно-тарифного регулювання ЗЕД підприємств.
7. Особливості організації ЗЕД на підприємствах з іноземними інвестиціями.
8. Особливості управління структурою капіталу підприємства в сфері ЗЕД.
9. Особливості зовнішньоекономічної політики та її складові.
10. Стратегія фінансування фірми при здійсненні ЗЕД.
11. Стратегії імпорту підприємств в сфері ЗЕД.

12. Бізнес-планування маркетингової діяльності фірми на зовнішньому ринку.
13. Зовнішньоекономічні операції: сутність, класифікація, аспекти здійснення у сучасних умовах господарювання.
14. Характеристика сучасного стану ЗЕД України та країн світу.
15. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні.
16. Сучасні тенденції недержавного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
17. Система митного регулювання в Україні.
18. Мито як інструмент економічної політики держави.
19. Формування асортиментної політики підприємства на зовнішніх ринках.
20. Сучасні тенденції нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
21. Дослідження впливу зовнішньоторговельних операцій на рентабельність підприємства.
22. Дослідження ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства суб'єкта ЗЕД.
23. Забезпечення економічної ефективності підприємства при здійсненні ЗЕД.
24. Організація міжнародних перевезень на підприємстві при здійсненні ЗЕД.
25. Фактори формування та напрями покращення інвестиційного клімату в Україні.
26. Особливості діяльності суб'єктів малого та середнього бізнесу.
27. Особливості здійснення фінансового менеджменту в ЗЕД підприємств.
28. Особливості організаційної структури підприємства суб'єкта ЗЕД.
29. Особливості організації антикризового управління на підприємствах суб'єктах ЗЕД.
30. Сучасні стратегії ділових переговорів при укладанні зовнішньоекономічних контрактів.
31. Сутність, основні ознаки, функції та принципи зовнішньоекономічних контрактів.
32. Особливості ціноутворення при укладанні зовнішньоекономічних контрактів.

33. Суть міжнародних розрахунків. Форми розрахунків у міжнародній сфері.
34. Сутність, класифікація та методи управління ризиками зовнішньоекономічної діяльності в сучасних умовах господарювання.
35. Особливості ЗЕД в сфері туризму.
36. Управління процесом підвищення фінансової стійкості підприємства суб'єкта ЗЕД.
37. Аналіз ефективності інвестиційної діяльності підприємства з іноземним капіталом.
38. Дослідження збутової діяльності державних підприємств на міжнародних ринках.
39. Дослідження міжнародного обміну науково-технічними знаннями.
40. Дослідження особливостей функціонування підприємств-суб'єктів ЗЕД на різних стадіях життєвого циклу.
41. Лізинг в системі зовнішньоторгових операцій: міжнародний досвід та перспективи розвитку в Україні.
42. Франчайзинг в системі зовнішньоторгових операцій: міжнародний досвід та перспективи розвитку в Україні.
43. Організація системи оплати праці підприємства суб'єкта ЗЕД.
44. Організація управління товарними запасами в сфері ЗЕД.
45. Стратегічне управління діяльністю підприємства при здійсненні ЗЕД.
46. Формування і організація системи менеджменту підприємства в сфері ЗЕД.
47. Конкурентоспроможність підприємства як засіб досягнення його стратегічної стійкості.
48. Підвищення конкурентоспроможності підприємства на міжнародному ринку послуг.
49. Стратегічне управління персоналом в умовах сучасного розвитку ринку робочої сили.
50. Ціноутворення на підприємствах в сфері ЗЕД.
51. Організаційні аспекти співробітництва із зарубіжним партнером.
52. Дослідження механізму ЗЕД у вільних економічних зонах.
53. Галузеві напрямки та результативність спільного підприємництва з іноземним капіталом.
54. Міжнародні фінансові організації та реалізація їх проектів в Україні.

55. Вплив валютної політики України на вітчизняні підприємства-суб'єкти ЗЕД.

56. Сучасна податкова політика в Україні та її вплив на ЗЕД вітчизняних підприємств.

57. Пріоритети розвитку зовнішньоекономічної діяльності в Україні.

58. Повноваження державних і місцевих органів влади у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

59. Регіональні стратегії та програми в сфері зовнішньоекономічної діяльності.

60. Зовнішньоторгівельна модель зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Подана тематика курсових робіт є типовою. Студент може обрати тему, яка не зазначена в цій тематиці, але обов'язково узгодити її з керівником курсової роботи.

Складання змісту (плану) роботи, опрацювання відібраних матеріалів і написання роботи є одним із найважливіших етапів у здійсненні курсового дослідження. Зміст (план) курсової роботи студент складає самостійно й потім погоджує з науковим керівником. Протягом підготовки курсової роботи зміст може конкретизуватися відповідно до відібраних фактів. Опрацювання відібраних матеріалів допоможе критично оцінити рівень вивченості обраної проблематики, визначити пріоритетний напрям у власному дослідженні й прогнозувати подальший її розвиток.

Виконання курсової роботи необхідно розпочинати з вивчення робіт вітчизняних та зарубіжних авторів із проблем розвитку зовнішньоекономічної діяльності і міжнародних економічних відносин. Результати вивчення літературних джерел доцільно подавати у формі аналізу та узагальнення дискусійних питань із досліджуваної проблеми.

Структура і зміст курсової роботи

Структура курсової роботи така:

титульний аркуш;

зміст;

вступ;

теоретико-методична частина;

аналітична частина;

висновки;
перелік використаних джерел;
додатки.

Курсова робота має містити: титульний аркуш (додаток А), зміст, вступ, основну частину (два розділи), висновки, список використаних джерел, додатки.

Зміст розташовують після титульного аркуша з нової сторінки. Він містить назви та номери початкових сторінок усіх розділів та підрозділів. Зміст окремих розділів визначено темою курсової роботи. Курсова робота має органічно поєднувати теоретико-методичну та аналітично-проектну частини. Рекомендовано дотримання такої структури курсової роботи (табл. 1).

Таблиця 1

Типова структура та зміст розділів курсової роботи

Розділи курсової роботи	Рекомендований обсяг сторінок
Вступ	
1. Теоретико-методичні основи зовнішньоекономічної діяльності за обраною темою (теоретико-методична частина)	10 – 15 стор.
1.1. Понятійний апарат.	5 стор.
1.2. Класифікація ознак за темою / основні фактори, які впливають на категорії обраної теми.	3 – 5 стор.
1.3. Світовий досвід вирішення проблемних питань	3 – 5 стор.
2. Здійснення аналізу або оцінювання зовнішньоекономічної діяльності за обраною темою (аналітична частина)	15 – 20 стор.
2.1. Опис вихідної інформації вибраної країни або регіону, або діяльності, або підприємства.	5 стор.
2.2. Аналіз ключових питань за обраною темою.	5 – 10 стор.
2.3. Розроблення рекомендацій щодо покращення ситуації в обраній країні або регіоні, або діяльності, або підприємстві	5 стор.
Висновки	1 – 2 стор.
Список використаних джерел	Не менше 25 джерел
Додатки	–

Титульний аркуш курсової роботи має містити дані про: університет; кафедру; навчальну дисципліну; тему курсової роботи; прізвище й ініціали студента, курс, номер академічної групи; науковий ступінь,

вчене звання, прізвище та ініціали керівника курсової роботи; дату подання на перевірку (день, місяць, рік); вчений ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали членів комісії з захисту курсової роботи; оцінку за захист курсової роботи; дату захисту курсової роботи.

Форму титульного аркуша наведено в додатку А.

Зміст є основою курсової роботи, його студент складає самостійно, але обов'язково погоджує з керівником курсової роботи. Зміст має відтворювати назви розділів, параграфів тощо, які розкривають тему курсової роботи, із зазначенням номерів сторінок, на яких вони розміщені.

Вступ. У "Вступі" студент розкриває актуальність і стан розроблення наукової проблеми, підстави та вихідні дані для розроблення теми курсової роботи, дає обґрунтування необхідності проведення дослідження, визначає об'єкт, предмет, мету та завдання, методи дослідження.

Актуальність теми курсової роботи розглядається в контексті її доцільності для розвитку зовнішньоекономічної діяльності, яку обґрунтовують завдяки критичному аналізу й порівнянню з вже відомими вирішеннями проблеми. Висвітлення актуальності не повинно бути багатослівним, кількома реченнями слід висловити головне: сутність проблеми або завдання. Також в актуальності теми необхідно висвітлити результати огляду останніх наукових та методичних публікацій із цієї проблеми, який має продемонструвати ступінь дослідження теми, що потребує подальшого вирішення. Огляд літератури має продемонструвати вміння студента працювати зі спеціальною літературою, систематизувати джерела, критично їх розглядати, виокремлювати суттєве, оцінювати зроблене раніше іншими дослідниками, визначати головне в сучасному стані вивчення теми.

Об'єкт дослідження – це обраний для вивчення процес або явище, яке породжує проблему.

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта й відповідає, головним чином, на питання: яким чином вивчається процес або явище.

Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне й часткове. В об'єкті виокремлюють ту його частину, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага виконавця, оскільки предмет дослідження визначає тему курсової роботи, яка визначається на титульному аркуші як її назва.

Мета дослідження, а також зазначення конкретних завдань, які будуть вирішуватися відповідно до визначеної мети є наступною логічною складовою вступу.

Завдання перераховують у вигляді перерахування: вивчити..., дослідити..., проаналізувати..., охарактеризувати..., встановити..., виявити..., визначити... та ін. Завдання мають відображати зміст розділів або підрозділів курсової роботи.

Методи дослідження. Слід перерахувати методи, які використовувалися для досягнення поставленої в роботі мети. Методи розподіляються на загальнонаукові й спеціальні. Загальнонауковими методами є аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, дедукції й індукції, системний аналіз тощо. До спеціальних методів належать: соціологічний метод – анкетування, економіко-математичні методи тощо.

Наукове й практичне значення отриманих результатів. У курсовій роботі подають відомості про наукове використання результатів досліджень або рекомендації щодо їх використання. Обсяг вступу повинен складати 1 – 2 сторінки.

У теоретико-методичній частині необхідно розкрити теоретичні аспекти досліджуваної проблеми. За такої умови особливе значення має аналіз існуючих підходів щодо дослідження даної проблеми українськими та закордонними вченими, ступінь та повнота її розкриття на теперішній час, а також аргументовані висновки автора. Доцільно у теоретичній частині навести порівняльний аналіз існуючих теоретичних та методичних підходів щодо визначення сутності ключових понять і категорій для більш поглибленого розкриття теми курсової роботи.

Джерелами інформації для теоретико-методичної частини можуть бути монографії, навчальні посібники й підручники, навчально-методична література, статистичні матеріали, нормативна та законодавча база діяльності міжнародних компаній, наукові статті, інформація з офіційних вебсайтів мережі "Інтернет".

Обсяг теоретико-методичної частини повинен складати 10 – 15 сторінок.

Аналітична частина містить аналіз сучасного розвитку зовнішньоекономічної діяльності, соціально-економічного розвитку країн, аналіз основних форм міжнародної економічної діяльності в галузевому та регіональному аспектах, оцінювання ефективності регулятивного механізму зовнішньоекономічної діяльності. Аналіз повинен відображати динамічні

та структурні зміни у зовнішньоекономічній діяльності в цілому та в міжнародній економічній діяльності країн зокрема. У процесі виконання цієї частини студент повинен визначити та обґрунтувати геоекономічні і геополітичні пріоритети міжнародного співробітництва країн.

Слід вказати на те, що аналітична частина повинна містити статистичні дані за останні два-три роки. Це дозволить більш об'єктивно розкрити тему курсової роботи та зробити виважені, достовірні висновки.

Для аналізу зовнішньоекономічної діяльності підприємства використовують показники: *абсолютні* (обсяг експорту; обсяг імпорту; обсяг накладних витрат на експорт/імпорт; кількість і сума отриманих рекламаций; кількість задоволених рекламаций; обсяг експорту нових товарів); *відносні* (індекси динаміки: індекс вартості, індекс фізичного обсягу, індекс ціни, індекс кількості); середня тривалість обороту експортної/імпортної операції; коефіцієнт віддачі коштів від експортних/імпортних операцій); *показники структури* (товарна структура експорту/імпорту; географічна структура експорту/імпорту структура накладних витрат на експорт/імпорт); *показники ефективності* (валютна ефективність експорту/імпорту; ефективність експорту/імпорту; економічний ефект експорту/імпорту; інтегральний економічний ефект від експортно-імпортної діяльності; ефективність реалізації експортної продукції на внутрішньому ринку; ефективність придбання і використання імпортного обладнання; ефективність придбання та продажу ліцензій).

Аналіз зовнішньоекономічної діяльності відбувається за такими напрямками:

оцінити обрану мету та напрям зовнішньоекономічної діяльності – експорт, імпорт, виставки, туризм, науково-технічне співробітництво, лізинг, ліцензування та оцінити діючі стратегії на зовнішньому ринку;

охарактеризувати зовнішньоекономічні комерційні операції як комплекс основних та забезпечувальних операцій. Основні – це операції, які здійснюються між безпосередніми учасниками (зовнішньоторгові операції, орендні операції, обмін науково-технічними знаннями та досвідом, обмін науково-технічними послугами (інжиніринг, реінжиніринг), консалтинг, технічне обслуговування. Забезпечувальні – це операції, пов'язані з переміщенням товару до покупця (міжнародне перевезення вантажів, транспортно-експедиторські операції, операції із зберігання і страхування вантажів, розрахунково-фінансові операції, митне оформлення вантажів,

укладання агентських угод та угод з рекламними організаціями, дослідження кон'юнктури ринків);

оцінити експортні можливості: виробничий потенціал, реальні перспективи розвитку, забезпеченість необхідною сировинною базою, наявний та перспективний рівень кваліфікації працівників, компетентність керівного складу, якість товару, його пакування, транспортування;

проаналізувати структуру та зміст зовнішньоторгових договорів (контрактів), провести аналіз контрактів за товарами, базисними умовами поставки, які контракти планується заключити в перспективі, динаміку кількості та вартості контрактів;

охарактеризувати зовнішньоторгову документацію: документи із забезпечення виробництва експортного товару, з підготовки товару до відвантаження, комерційні документи, транспортні документи, транспортно-експедиторські документи, митні документи;

обґрунтувати валютні умови зовнішньоторгових контрактів, види платежу, форми розрахунку, а також засоби розрахунку;

визначити питому вагу зовнішньоекономічної діяльності в загальному обсязі випуску товарів (послуг) та показати її в динаміці (з наведенням висновків);

проаналізувати питому вагу прибутку в динаміці та зробити критичне оцінювання систем і методів стимулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Зміст аналітичної частини має поєднувати текстову, графічну та табличну форми подання, а також форми у вигляді моделей, схем, діаграм тощо. Аналітична частина обов'язково повинна містити висновки, які є основою для визначення перспектив подальшого розвитку даної теми дослідження. Обсяг цієї частини повинен складати 15 – 20 сторінок.

Висновки містять результати виконання курсової роботи та пропозиції і рекомендації щодо їх практичного використання. Слід звернути особливу увагу на можливі наслідки запропонованих перетворень як для економік окремих країн, так і для міжнародної економіки у цілому. Обсяг висновків повинен складати 1 – 2 сторінки.

Список використаних джерел додається у кінці курсової роботи та має містити не менше 25 джерел наукової та методичної літератури. Його потрібно складати в певному порядку (законодавчі та нормативні акти, статистичні довідники, загальна та спеціальна література за алфавітом). Відомості про джерела, які включені до списку, необхідно давати

згідно з вимогами державного стандарту з обов'язковим наведенням праць.

Відповідно до обраної теми студент здійснює пошук, систематизацію і ретроспективний аналіз джерел науково-методичної інформації, а саме: монографій, авторефератів дисертацій, підручників і посібників, публікацій у періодичних професійних виданнях, реферативних журналах, інформація з мережі Інтернет.

Для підбору джерел інформації доцільно використовувати:

наукові публікації, що індексуються в міжнародних науко-метричних базах (*Scopus, Web of Science (WOS), Copernicus* та ін.);

наукові публікації в електронних і друкованих фахових виданнях;

статистичні довідники Державного комітету статистики України, Державної фіскальної служби України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, статистичні бази місцевих органів самоврядування, міжнародних статистичних баз *UN, IMF, World Bank, WTO, OECD* та ін.;

електронні публікації.

Додатки. У додатки вміщуються статистичні матеріали, розрахункові таблиці; узагальнювальні схеми чи діаграми. За наявності кількох додатків оформлюється окрема сторінка "Додатки", номер якої є останнім, що належить до обсягу курсової роботи.

Під час виконання завдання необхідно дотримуватися нормативно встановлених правил оформлення тексту, таблиць, формул, розрахунків, схем, рисунків.

Текст у курсовій роботі має бути викладеним у науковому стилі. Науковий стиль характеризують такі складники: змістовна логічність, цілісність, об'єктивність, лаконічність, ясність, зрозумілість, завершеність, доказовість суджень.

Науковий стиль також передбачає вживання в тексті наукової термінології. Текст викладається від третьої особи, наприклад: *вважаємо, на думку автора*.

Найважливішими засобами логічного зв'язку є спеціальні функціонально-синтаксичні конструкції, що вказують на послідовність розвитку думки. Наприклад, для відображення причинно-наслідкових зв'язків слід використовувати такі висловлювання: *тому; відповідно до чого; внаслідок того, що; у зв'язку з тим, що; крім цього* та ін.

Для переходу до іншої думки доцільно використовувати висловлювання: *перш ніж вказати на; слід розглянути* та ін.

Висновки, переважно, починають так: *таким чином; отже; проведено дослідження дозволило дійти таких висновків; раніше зазначене дозволяє констатувати, що...; дослідження засвідчило, що; узагальнюючи, слід визначити... та ін.*

Характерними для наукового стилю є речення із чіткими синтаксичними зв'язками, наприклад: *відповідно до; згідно з; у результаті; зважаючи на...; порівняно з... та ін.*

Обов'язковою вимогою об'єктивності викладу матеріалу є джерело, на яке посилається студент. У цьому випадку слід вживати такі слова й словосполучення, як: *на думку...; за такими даними та ін.*

Науковий стиль передбачає також широке використання пасивних конструкцій, наприклад: *з'ясовано необхідні умови; розглянуто; проаналізовано, обґрунтовано та ін.*

Типовими елементами мовностилістичного оформлення курсової роботи є також такі конструкції:

"Актуальність дослідження визначається..."

"Аналіз праць із питань... [5; 8; 17], засвідчив, що..."

"Мета дослідження полягає у..."

"Завдання дослідження зумовлені його метою і передбачають: охарактеризувати...; визначити...; виокремити... дослідити...; з'ясувати..."

"Поставлена мета передбачає вирішення таких завдань..."

"У роботі застосовано такі методи..."

"Практичне значення дослідження полягає..."

"Дослідження... показало (продемонструвало, засвідчило), що..."

"Результати дослідження засвідчили, що..."

"На підставі аналізу досягнень..."

"Результати порівняльного аналізу засвідчили, що..."

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити цитати. До того ж необхідно дотримуватися загальних вимог до цитування й посилання:

1) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело. Текст цитати оформлюється лапками й наводиться в граматичній формі джерела цитування, зі збереженням особливостей авторського

написання, а посилання на джерело цитування в тексті роботи оформлюється таким чином: [4, с. 93], де 4 – номер джерела посилання, 93 – номер сторінки наведеної цитати. Номери сторінок, на які є посилання в курсовій роботі, наводяться й тоді, якщо використовують матеріали з джерел, які мають велику кількість сторінок;

2) цитування має бути повним, без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців під час цитування допускається й позначається трьома крапками;

3) посилання на джерела без цитування в тексті курсової роботи оформлюють згідно з їхнім переліком у квадратних дужках без зазначення сторінок, наприклад, коли є посилання на багато джерел – "...висвітлені в працях видатних вітчизняних учених .... [2 – 6]", або [3; 15], на одне джерело – [5];

4) посилання на ілюстрації, таблиці або формули, використані в дослідженні, вказують відповідно до їхнього порядкового номера. Наприклад: "рис. 1.1", "див. табл. 1.1" тощо.

За наявності у студента власних публікацій, слід давати посилання на них в основному тексті.

Загальні вимоги до оформлення курсової роботи

Курсову роботу оформлюють за допомогою комп'ютера – текст друкується з одного боку аркуша паперу стандартного формату А4 до тридцяти рядків на сторінці. Абзацний відступ має бути однаковим по всій роботі й дорівнювати 5 знакам (приблизно 1,25 см), вирівнювання основного тексту – по ширині.

Шрифт друку повинен бути чітким, рядок – чорного кольору середньої жирності. Під час комп'ютерного набору тексту слід використовувати гарнітуру шрифту Times New Roman, кегель 14. Міжрядковий інтервал – множник 1,3. Під час оформлення таблиць та рисунків допускається використання 12 розміру шрифту. Міжрядковий інтервал у таблиці може бути від 1,1 до 1,3.

Текст курсової роботи має бути надрукований з обов'язковим дотриманням таких відступів від краю аркуша: лівий – 25 мм, правий – 10 мм, верхній та нижній – 20 мм.

У процесі виконання робіт необхідно дотримувати рівномірну щільність, контрастність і чіткість зображення по всій роботі. У роботі мають бути чіткі лінії, літери, цифри та інші знаки. Усі лінії, літери, цифри і знаки мають бути однаково чорними по всій роботі. Друкарські помилки та графічні неточності допускається виправляти за допомогою коректора і нанесенням на тому самому місці виправленого тексту.

Окремі слова, формули, знаки, що вписуються в текст, мають бути чорного кольору, щільність вписаного тексту має бути максимально наближеною до щільності основного тексту.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, ілюстрацій, таблиць, формул подають арабськими цифрами.

Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті. Нумерувати сторінки починають зі вступу, враховуючи попередні сторінки: титульний аркуш, зміст.

Заголовки структурних частин роботи "ЗМІСТ", "ВСТУП", "РОЗДІЛ", "ВИСНОВКИ", "СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ", "ДОДАТКИ" друкують великими літерами симетрично до тексту.

Кожну структурну частину курсової роботи треба починати з нової сторінки. Заголовки структурних частин роботи варто розташовувати в центрі та писати великими літерами без крапки наприкінці.

Текст основної частини роботи можна розподіляти на розділи та підрозділи. Найменування розділів і підрозділів основної частини роботи повинні мати пронумеровані заголовки. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, то їх розділяють крапкою. Відстань між заголовком розділу та підрозділу й заголовком і текстом повинна дорівнювати 1 комп'ютерному інтервалу.

Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. У кінці номера підрозділу має бути крапка, наприклад: "2.3." (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

Усі розділи роботи починаються з нової сторінки, новий підрозділ починається з тієї самої сторінки, на якій закінчився попередній, залишивши відступ у два рядки. Остання сторінка кожного розділу має бути заповнена текстом не менше ніж на 2/3 сторінки (рис. 1).

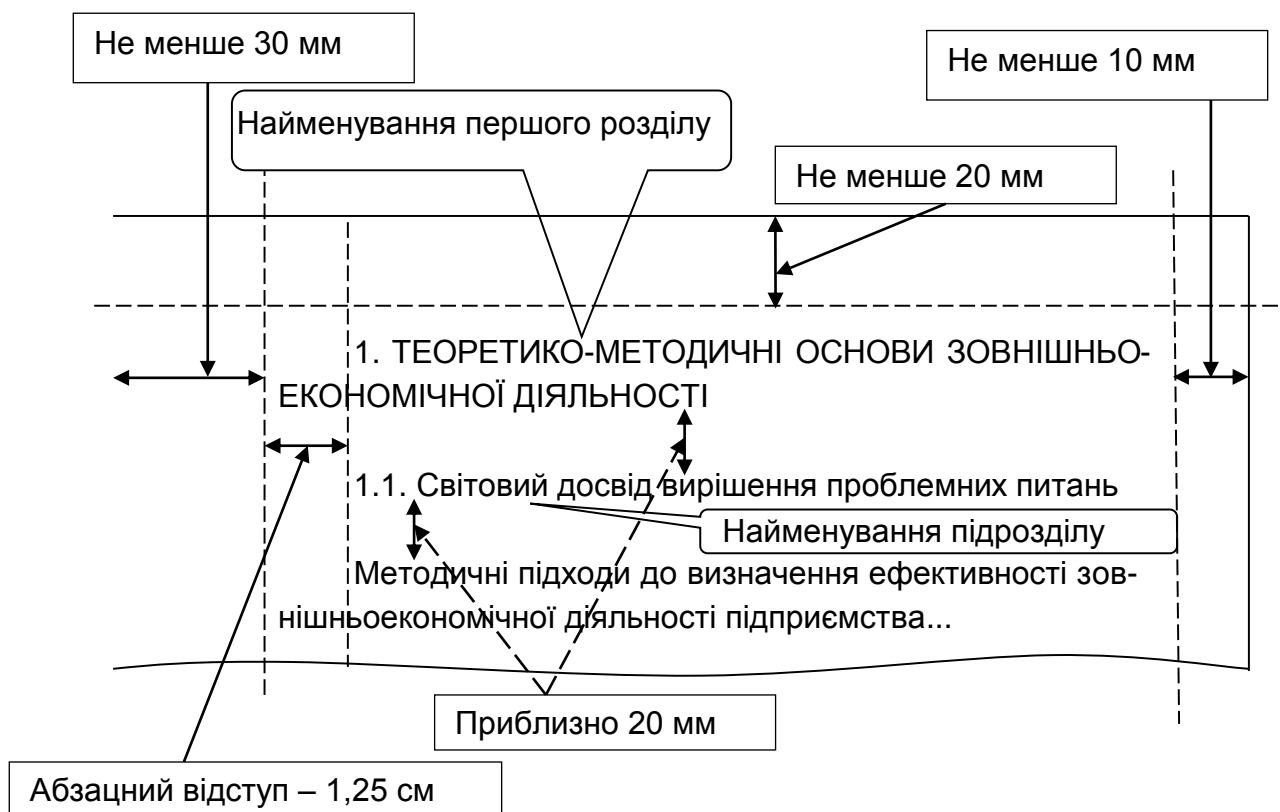

Рис. 1. Наочне подання вимог щодо оформлення курсової роботи

Заголовки розділів і підрозділів варто починати з абзацного відступу, не підкреслюючи, без крапки наприкінці (рис. 2). Заголовки розділів слід писати великими літерами, підрозділів – друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять.

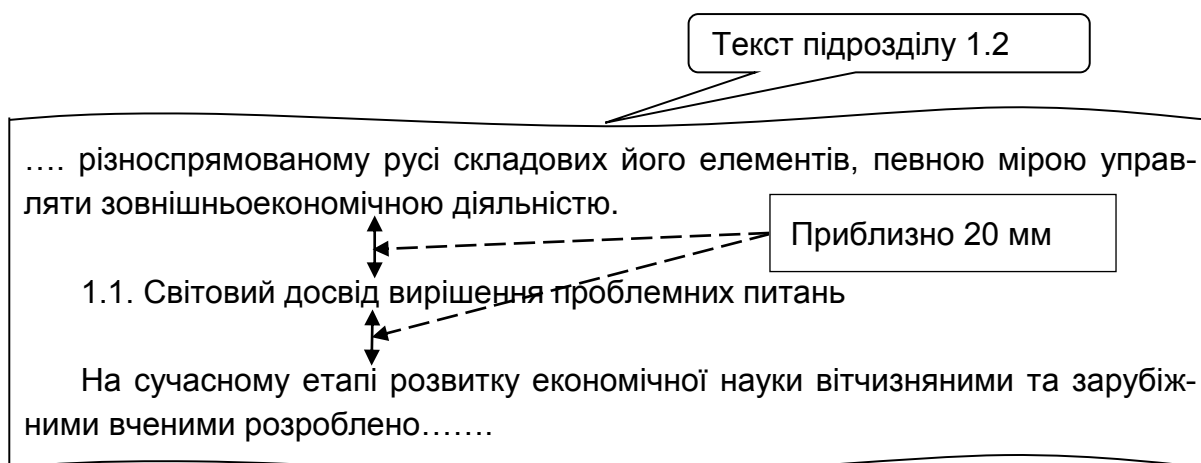
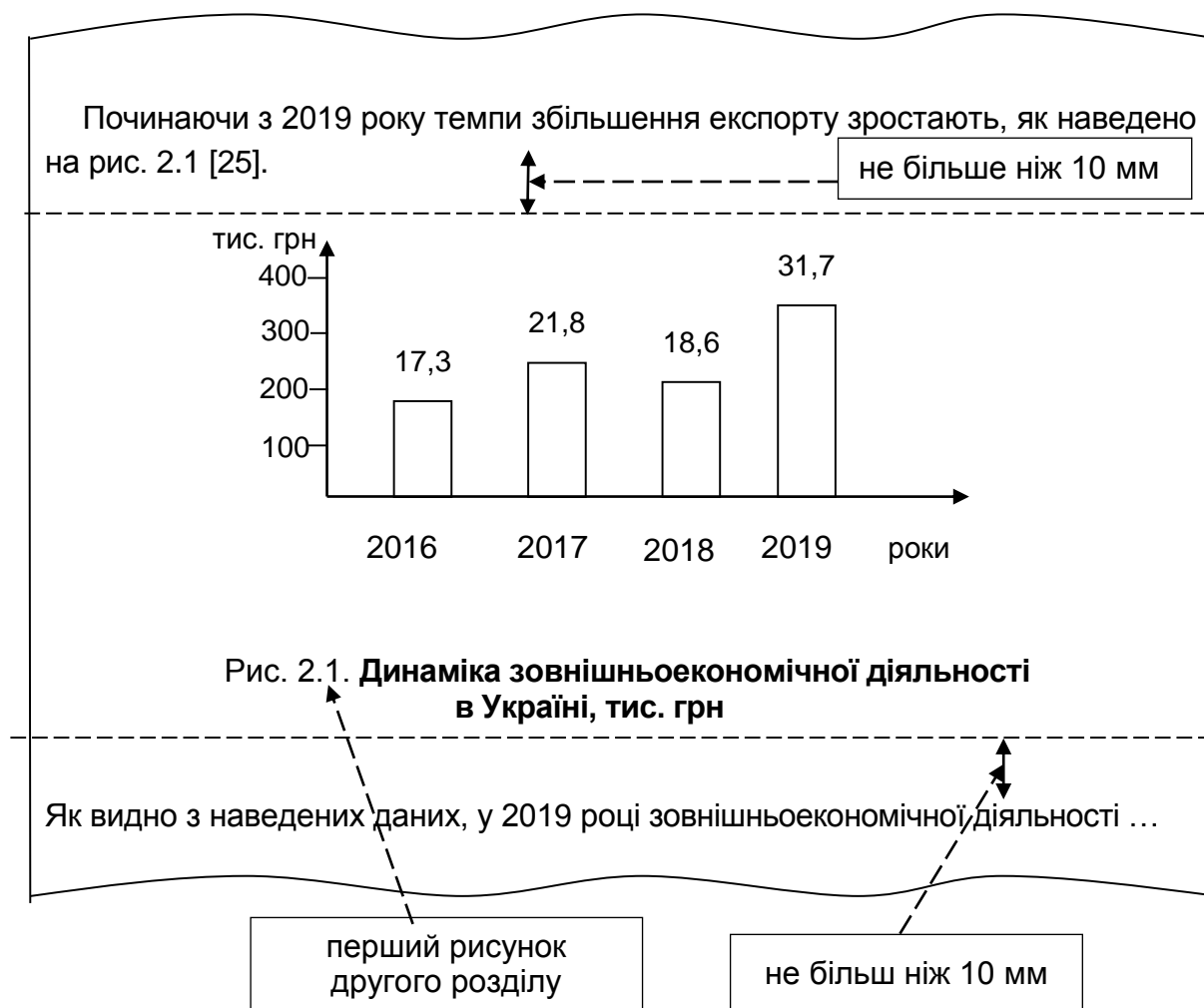

Рис. 2. Наочне подання вимог щодо оформлення підрозділів курсової роботи

Відстань між заголовком (розділів, підрозділів), попереднім та подальшим текстом повинна бути в межах 20 мм (див. рис. 2), однакова по всій роботі. Після заголовку підрозділу на сторінці (в кінці сторінки) повинно бути не менш 3 – 4 рядків.

Ілюстрації та таблиці необхідно подавати в курсовій роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації позначають словом "Рис." і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках (рис. 3).

Рис. 3. Наочне подання оформлення ілюстрацій у курсовій роботі

Ілюстрації та таблиці, які розміщені на окремих сторінках курсової роботи, вміщують до загальної нумерації сторінок.

Номер ілюстрації складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: Рис. 2.3 (третій рисунок другого розділу).

Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, наприклад: "Таблиця 1.1" (перша таблиця першого розділу). Заголовки граф мають починатися з великих літер, а підзаголовки – з маленьких. У разі перенесення частини таблиці на інший аркуш (сторінку) пишуть слова "Закінчення табл. " і вказують номер таблиці, наприклад "Закінчення табл. 1.2", а роль шапки таблиці у цьому випадку відіграє цифровий порядок. Якщо цифрові або інші дані в якому-небудь рядку таблиці не подають, то в ньому ставлять прочерк (рис. 4).

... та аналіз експорту та імпорту наведені в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Аналіз експорту та імпорту в період 2015–2019 рр.

Показники	Роки				
	2015	2016	2017	2018	2019
1	2	3	4	5	6
1. Експорт, тис. грн	1 647,4	9 555,7	1 435,9	1 375,9	2 461,9
2. Імпорт, тис. грн	–	90,87	97,98	100,57	123,81

Не більш 10 мм

Не менш 20 мм

Закінчення табл. 2.3

Не більш 10 мм

1	2	3	4	5	6
3. Оцінювання конкурентоспроможності регіону, %	45,9	54,6	25	15,6	18,4

З табл. 2.3 видно, що зовнішньоекономічна діяльність регіону.....

Рис. 4. Наочне подання оформлення таблиць у курсовій роботі

Формули у курсовій роботі обов'язково мають бути виконані у редакторі формул. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі. Номери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (1.1) (перша формула першого розділу).

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів треба подавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони подані у формулі.

Значення кожного символу й числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова "де" без двокрапки.

Відстань між попереднім та наступним текстом і таблицею має дорівнювати 1 рядку (не більше 10 мм).

Список джерел розташовують у такій послідовності:

1) літературні джерела українською та російською мовами в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків чи назв джерел мережі Інтернет, законодавчих і нормативних актів (у тому числі закони, укази, кодекси, облікові стандарти, положення, інструкції міністерств та відомств, доповіді й виступи державних діячів України, інтернет-посилання);

2) літературні джерела іноземною мовою за алфавітом.

Приклад порядку розміщення та оформлення використаної літератури.

Один чи більше авторів без редактора

1. Пичугина Т. С. Модель возведения комплекса объектов (расчет эффективности капитальных вложений) / Т. С. Пичугина, П. Ю. Баранов, С. А. Пичугин. – Харьков, 1995. – 136 с.

2. Практикум з нарисної геометрії : навч. посіб. / В. І. Лусь, Т. Є. Киркач, О. Є. Мандріченко та ін. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2014. – 118 с.

3. Федорова Л. Д. З історії пам'яткоохоронної та музейної справи у Наддніпрянській Україні. 1870-ті – 1910-ті рр. / Л. Д. Федорова. – Київ, 2019. – 373 с.

4. Zhovinsky E. Ya. Geochemistry of Environmental Objects of the Carpathian Biosphere Reserve. / E. Ya. Zhovinsky, N. O. Kryuchenko, P. S. Paparyha. – Kyiv, 2016. – 100 p.

Один чи більше авторів із редактором

Воробей П. А. Кримінальна відповідальність за незаконну торговельну діяльність : монографія / П. А. Воробей; за ред. В. К. Матвійчука. – Київ : Укр. академія внутр. справ, 1996. – 116 с.

Про Національну поліцію : Закон України ; наук.-практ. коментар / О. І. Безпалова, К. Ю. Мельник, О. О. Юхно та ін.; за заг. ред. В. В. Сокурєнка ; передм. В. В. Сокурєнка. – Харків, 2016. – 408 с.

Без автора (збірники, матеріали конференцій, книги за редакцією, укладачі, упорядники)

1. Експлуатація і технічне обслуговування газорозподільчих станцій магістральних газопроводів / заг. ред. А. А. Руднік. – Київ, 2018. – 370 с.

2. Правова основа діяльності органів державної влади : зб. нормат. актів / упоряд. П. М. Любченко. – Харків : ФІНН, 2019. – 303 с.

3. Ресурсосбережение и энергоэффективность инженерной инфраструктуры урбанизированных территорий и промышленных предприятий : материалы II Международной научно-технической интернет-конференции (02–27 февраля 2016 г., Харьков). – Харьков, 2019. – 150 с.

4. Софія Київська: Візантія. Русь. Україна. – Вип. II. – Київ, 2012. – 464 с.

5. Україна в цифрах. 2007 : стат. зб. / Держ. комітет статистики України. – Київ, 2008. – С. 185–191.

6. Electrodes of conductive metallic oxides / J. M. Honig et al. – Amsterdam : Elsevier, 2020. – 260 p.

Багатотомне видання

1. Енциклопедія історії України: у 10 т. / ред. рада: В. М. Литвин (гол.) та ін. ; Ін-т історії України НАН України. – Київ : Наукова думка, 2018. – Т. 9. – С. 36–37.

2. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології: вибрані твори / К. Д. Ушинський. – Київ : Рад. школа, 2016. – Т. 1. – 480 с.

3. Франко І. Твори: у 50 т. / І. Франко. – Т. 45. – Київ, 1986. – 480 с.

4. Юридична енциклопедія: в 6 т. / за ред. Ю. С. Шемшученка. – Київ : "Укр. енциклопедія" ім. М. П. Бажана, 1999. – Т. 2. – 784 с.

Частина видання, розділ книги

Наумов М. С. Напрями впливу інтелектуалізації економіки на розвиток ринкових відносин в Україні. Трансформаційні процеси в суспільстві в умовах інформаційної економіки : монографія / В. П. Решетило, М. С. Наумов, Ю. В. Федотова. – Харків, 2014. – С. 213–241.

Стаття в журналі, газеті

1. Аврамцев О. Хронограф: події в історії / О. Аврамцев // Слобідський край. – 2015. – 27 січня. – С. 8.

2. Мозоль А. П. Злочинність мігрантів (кримінологічна характеристика) / А. П. Мозоль // Вісник Університету внутрішніх справ. Серія "Право". – 1999. – Вип. 7. – Ч. 2. – С. 112–119.

3. Яцків Я. С. Про ефективність видання наукових журналів в Україні / Я. С. Яцків, А. І. Радченко // Вісник НАН України. 2012. – № 6. – С. 62–67.

Тези доповідей у матеріалах конференцій

Борисова В. І. Зміст заповіту. Проблеми цивільного права та процесу : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті проф. О. А. Пушкіна (Харків, 27 травня 2016 року). – Харків : ХНУВС, 2016. – С. 20–24.

Скальський В. Р. Становлення методу акустичної емісії в установах Західного наукового центру. Теорія і практика раціонального проектування, виготовлення і експлуатації машинобудівельних конструкцій / В. Р. Скальський // Праці 2 міжнар. наук.-техн. конф. (Львів, 11–13 листопада 2010 року). – Львів, 2019. – С. 9–10.

Електронні ресурси

1. Вільчик Т. Б. Відповідальність адвоката перед клієнтом: напрями гармонізації законодавства України до європейських стандартів / Т. Б. Вільчик // Форум права. 2018. № 1. С. 30–36. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2018_1_7.pdf.

2. Кожухівський А. Д. Імітаційне моделювання систем масового обслуговування [Електронний ресурс] : практикум / А. Д. Кожухівський ; Черкас. держ. технол. ун-т. Електрон. текст, дані. Черкаси, 2009. 1 електрон. опт. диск (CD-R).

3. Наукові публікації і видавнича діяльність НАН України [Електронний ресурс]. – Київ, 2017. – Режим доступу : <http://www.nas.gov.ua/publications>.

4. Харківський національний університет внутрішніх справ // Вікіпедія: вільна енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Харківський_національний_університет_внутрішніх_справ.

5. Development of multi-agent system of neural network diagnostics and remote monitoring of / Axak N. patient // Eastern-European Journal of Enterprise Technologies. – 2016. – Vol. 4, No 9(82). – P. 4–11. – DOI: 10.15587/1729-4061.2016.75690.

Дисертації та автореферати

(може бути не вказане місце захисту та повна назва спеціальності)

1. Дутко А. О. Юридичні конструкції та їх використання в законодавчій практиці України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 "Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень" / А. О. Дутко ; Львівський держ. ун-т внутр. справ. – Львів, 2020. – 20 с.

2. Савченко Л. А. Особисті права та обов'язки батьків і дітей за сімейним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Л. А. Савченко. – Київ, 2017. – 27 с.

3. Черевко П. П. Створення юридичних осіб приватного права : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / П. П. Черевко. – Київ, 2008. – 225 с.

Закони та інші нормативні документи

1. Гражданский кодекс Республики Беларусь. – Минск : Национальный центр правовой информации республики Беларусь, 1999. – 442 с.

2. Гражданский кодекс Российской Федерации от 30 ноября 1993 года // Российская газета. – 1994. – 8 декабря. – № 238–239. – Ст. 1551.

3. Загальна декларація прав людини: прийнята і проголош. резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року // База даних "Законодавство України" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015.

4. Конституція України : Закон України № 254к/96-ВР від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. 1996. – № 30. – Ст. 141.

5. Про Національну поліцію : Закон України № 580-VIII від 2 липня 2015 року // Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

6. Про Стратегію сталого розвитку "Україна – 2020" : Указ Президента України № 5/2015 від 12 січня 2015 року // Офіційний вісник Президента України. – 2015. – № 2. – С. 14. – Ст. 154.

Архівні документи

Науковий архів Інституту історії України НАН України. – Ф. 2. – Оп. 3. – Спр. 170. – № 1. – Арк. 5.

Приветственный адрес в честь 50-летия творческой и научно-педагогической работы А. Н. Бекетова от ректора ХИИКСа // Музейный комплекс Харьков. нац. ун-та гор. хоз-ва им. А. Н. Бекетова. – Осн. Ф. 125. – Вх. инв. № 225.

Заява приват-доцента по кафедрі філософії Київського університету П. Светлова від 23.10.1919 р. про необхідність читання курсу гносеології // Державний архів м. Києва. – Ф. 16. – Оп. 469. – Спр. 381. – 13 арк.

Стандарти, патенти, препринти, каталоги

ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. – Київ, 2016. – 16 с.

Аппаратура радиоэлектронная бытовая. Входные и выходные параметры и типы соединений. Технические требования. – Москва, 2019. – 27 с.

Люмінісцентний матеріал : патент № 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G 01T1/28, G 21H3/00. № 200701472 ; заявл. 12.02.07 ; опубл. 27.08.07. – Бюл. № 13. – 4 с.

Панасюк М. І. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами / М. І. Панасюк, А. Д. Скорбун, Б. М. Сплошной. – Чорнобиль : Ін-т пробл. безпеки АЕС НАН України, 2016. – 7 с.

Національна академія наук України. Анотований каталог книжкових видань 2008 року. – Київ : Академперіодика, 2019. – 444 с.

Додатки оформлюють як продовження роботи та розміщуються у порядку появи посилань на них у тексті. Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований зверху симетрично відносно тексту сторінки. Додатки слід позначати

послідовно великими літерами української абетки за винятком літер Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ъ, наприклад, додаток А, додаток Б і т. д.

Після останньої сторінки списку використаної літератури перед додатками необхідно розмістити чистий аркуш паперу, на якому в центрі великими літерами (розміром (кеглем) 32 пт) написати "ДОДАТКИ". У змісті роботи треба вказувати першу сторінку додатків.

Нумерація сторінок на додатках не проставляється. Назви додатків, таблиць, рисунків друкуються 14 шрифтом, сам матеріал додатків може мати шрифт, відмінний від 14. Ілюстрації, таблиці, формули, які розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис. А. 2 – другий рисунок додатка А. Якщо в додатку лише один рисунок, або одна таблиця їх можна не нумерувати, а обмежитися лише загальною назвою додатка.

Рецензування та захист курсової роботи

Курсова робота виконується самостійно. Студент повинен консультуватися із викладачем протягом вивчення навчальної дисципліни відповідно до графіка навчального процесу. Курсова робота має бути виконана і подана на кафедру згідно з терміном, зазначеним у навчальному плані.

До перевірки на кафедру подається робота, яка виконана відповідно до запропонованих тем або ж на тему, яка попередньо узгоджена з керівником; відповідає структурі курсової роботи із цієї навчальної дисципліни; містить статистичні дані щодо розвитку зовнішньоекономічної та міжнародної економічної діяльності України.

Виконання курсової роботи на якісному рівні є обов'язковою умовою отримання студентом позитивної підсумкової оцінки із цієї навчальної дисципліни.

Якість виконання курсової роботи визначається наявністю таких елементів наукового дослідження:

системного аналізу проблемної ситуації та об'єкта дослідження;

теоретичного узагальнення наявних підходів до вирішення проблемної ситуації та використання передової сучасної методології і науково-методичного інструментарію;

наявність елементів творчості.

Системний аналіз об'єкта дослідження полягає в охопленні всього комплексу причинно-наслідкових зв'язків, що обумовлюють проблемну

ситуацію, пов'язану з його поточним станом, та обґрунтуванні системних дій і рішень, спрямованих на виведення об'єкта дослідження на бажаний рівень його функціонування.

Застосування сучасної методології полягає у використанні адекватних об'єкту дослідження методів і підходів, які забезпечують ґрунтовний аналіз стану міжнародної економічної діяльності України та дозволяють визначити напрями її подальшого розвитку.

У процесі виконання курсової роботи студент, використовуючи знання теоретичного матеріалу та набуті теоретичні навички за фахом, має продемонструвати здатності до науково-дослідної роботи і вміння творчо мислити й вирішувати актуальні науково-прикладні завдання.

Зауваження керівника повинні бути деталізовані та обґрунтовані. Після доопрацювання студент повторно подає курсову роботу керівнику для перевірки усунення вказаних зауважень.

Критерії оцінювання курсової роботи

Оскільки написання курсової роботи є однією з форм самостійної роботи студента, то оцінка за її виконання складається з оцінки за її виконання та оцінки за захист. Оцінювання знань студента під час виконання та захисту курсової роботи проводиться комісією, склад якої визначено відповідним протоколом засідання кафедри міжнародних економічних відносин, за накопичувальною 100-бальною системою за такими етапами навчальної діяльності (табл. 2).

Таблиця 2

Розподіл балів за етапами курсової роботи

<i>Елементи навчальної діяльності</i>	<i>Бали</i>
Вибір та обґрунтування актуальності теми курсової роботи	5
Підбір та огляд літератури за темою курсової роботи	10
Аналіз теоретичних підходів щодо вирішення проблеми відповідно до теми курсової роботи	10
Проведення аналізу та узагальнення його результатів відповідно до теми роботи	15
Графічне відображення отриманих результатів дослідження	5
Логічні та виважені висновки	15
Оформлення курсової роботи	10
Компонент своєчасності подання роботи на перевірку	5
Захист курсової роботи	25
<i>Підсумковий рейтинговий бал із курсової роботи</i>	<i>100</i>

Захист курсової роботи здійснюється публічно перед комісією у складі викладачів із цієї навчальної дисципліни, завідувача кафедри та провідних викладачів кафедри. Якщо робота має недоліки, що не дозволяють допустити студента до захисту, та це питання розглядається на засіданні кафедри у присутності студента та керівника роботи.

Термін захисту одного студента не повинен перевищувати 10 хвилин. До захисту роботи студент повинен підготувати доповідь, розраховану на 5 – 7 хвилин, презентацію, підготовлену у *MS Power Point* (обсягом приблизно 10 слайдів).

Максимальна оцінка за захист курсової роботи з навчальної дисципліни "Основи зовнішньоекономічної діяльності" складає 25 балів, за такої умови застосовується гнучкий підхід щодо оцінювання знань студента під час захисту залежно від рівня його теоретичної підготовки, доповіді та якості надання відповідей на питання за темою курсової роботи.

Оцінка 24 – 25 балів ставиться студенту за системний аналіз проблеми та об'єкта дослідження; чітке володіння понятійним апаратом, методами, методиками та інструментами діагностики зовнішньоекономічної діяльності та міжнародних економічних відносин; логічну та вичерпну відповідь на питання керівника та членів комісії у процесі захисту.

Оцінка 21 – 23 бали ставиться студенту за системний аналіз проблеми та об'єкта дослідження; володіння понятійним апаратом, методами, методиками та інструментами діагностики зовнішньоекономічної діяльності та міжнародних економічних відносин; повну відповідь на питання керівника та членів комісії у процесі захисту.

Оцінка 18 – 20 балів ставиться за системний аналіз проблеми та об'єкта дослідження; володіння понятійним апаратом, методами, методиками та інструментами діагностики зовнішньоекономічної діяльності та міжнародних економічних відносин; незначні випадкові помилки у відповіді студента в процесі захисту, які суттєво не впливають на її повноту та змістовність.

Оцінка 15 – 17 балів ставиться за аналіз проблеми та об'єкта дослідження; володіння понятійним апаратом, методами, методиками та інструментами діагностики зовнішньоекономічної діяльності та міжнародних економічних відносин; відсутність обґрунтованих висновків; незначні помилки у відповіді студента в процесі захисту, які суттєво не впливають на її повноту та змістовність.

Оцінка 12 – 14 балів ставиться за аналіз проблеми та об'єкта дослідження; володіння понятійним апаратом, методами, методиками та інструментами діагностики зовнішньоекономічної діяльності та міжнародних економічних відносин; відсутність обґрунтованих висновків; не достатньо обґрунтовані відповіді студента.

Оцінка 9 – 11 балів ставиться за частковий аналіз проблеми та об'єкта дослідження; не чітке володіння понятійним апаратом, методами, методиками та інструментами діагностики зовнішньоекономічної діяльності та міжнародних економічних відносин; відсутність обґрунтованих висновків; помилки у відповіді студента в процесі захисту, які впливають на її повноту та змістовність.

Оцінка 3 – 8 балів ставиться за недостатнє вміння застосовувати теоретичні знання для написання курсової роботи; не чітке володіння понятійним апаратом, методами, методиками та інструментами діагностики зовнішньоекономічної діяльності; значні помилки у відповіді студента в процесі захисту, які суттєво впливають на її повноту та змістовність.

Оцінка 0 – 2 бали ставиться студенту за часткове опанування (до 50 %) програмного матеріалу та неправильне його використання для написання курсової роботи; не володіння понятійним апаратом, методами, методиками та інструментами діагностики зовнішньоекономічної діяльності; відсутність обґрунтованих висновків.

Оцінка курсової роботи з навчальної дисципліни "Основи зовнішньоекономічної діяльності" визначається відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 3).

Таблиця 3

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

Рекомендована література

Основна

1. Гребельник О. П. Основи зовнішньоекономічної діяльності : підручник / О. П. Гребельник. – 3-тє вид., перероб. та доп. – Київ : Центр учбової літератури, 2008. – 432 с.

2. Дахно І. І. Управління зовнішньоекономічною діяльністю : навч. посіб. / І. І. Дахно, Н. В. Альбіщенко, А. О. Жебровський. – Київ : Центр учбової літератури, 2007 – 328 с.

3. Дідківський М. І. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навч. посіб. / М. І. Дідківський. – Київ : Знання, – 2006. – 462 с .

4. Донченко О. О. Організація міжнародних перевезень : навч. посіб. / О. О. Донченко. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. – 307 с.

5. Зінь Е. А. Основи зовнішньоекономічної діяльності : підручник для ВНЗ / Е. А. Зінь, Н. С. Дука ; ред. Зінь Е. А. – Київ : Кондор, 2009. – 432 с.

6. Зовнішньоекономічна діяльність : навч. посіб. за ред. докт. екон. наук, проф. І. І. Дахна. – Київ : Центр навчальної літератури, 2006. – 360 с.

7. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навч. посіб / О. В. Шкурупій , В. В. Гончаренко, І. А. Артеменко та ін. ; за заг. ред. О. В. Шкурупій. – Київ : Центр учбової літератури, 2012. – 248 с.

8. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навч. посіб. / [Ю. Г. Козак, Н. С. Логвінова, І. Ю. Сіваченко та ін.] ; за ред. Ю. Г. Козака, Н. С. Логвінової, І. Ю. Сіваченка. – 2-е вид., переробл. і доп. – Київ : ЦНЛ, 2008. – 792 с.

9. Зовнішньоекономічні операції та контракти : навч. посіб. / В. В. Козик, Л. А. Пайкова, Я. С. Крап'як та ін. – 2-ге вид. – Київ : Центр навчальної літератури, 2004. – 608 с.

10. Козик В. В. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / В. В. Козик, Л. А. Панкова, Н. Б. Даниленко. – Київ : Знання, 2008. – 406 с.

11. Тюріна Н. М. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства [текст] : навчальний посібник / Н. М. Тюріна, Н. С. Карвацка. – Київ : "Центр учбової літератури", 2013. – 408 с.

Додаткова

12. Батанова Л. О. Фінансовий контроль у сфері державної митної справи [Текст] : монографія / Л. О. Батанова ; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". – Чернівці : Технодрук, 2015. – 153 с.

13. Державна митна справа в Україні [Текст] : бібліогр. покажч. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого ; Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка ; [уклад.: Т. О. Сосновська, Ю. В. Жихорева]. – Харків : ХДНБ ім. В. Г. Короленка, 2014. – 274 с.

14. Додін Є. В. Міжнародне співробітництво з питань митної справи [Текст] : навч. посіб. / Є. В. Додін, В. В. Серафимов ; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". – Одеса [б. в.], 2012. – 175 с.

Інформаційні ресурси

15. Інкотермс. Офіційні правила тлумачення торговельних термінів Міжнародної торгової палати (редакція 2000 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/988_007.

16. Конституція України : Закон України № 254к/96ВР від 28 червня 1996 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0>.

17. Митний кодекс України № 44-45, № 46-47, № 48 від 2012 року зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

18. Податковий кодекс зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua/nk/>.

19. Про внесення змін до деяких законів України щодо оптимізації видачі документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності : Закон України № 4782-VI від 17 травня 2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua>.

20. Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua>.

21. Про затвердження Порядку справляння єдиного збору у пунктах пропуску через державний кордон : Постанова Кабінету Міністрів України № 1569 від 24 жовтня 2002 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1569-2002-%D0%BF>.

22. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України № 959-XII від 16.04.1991 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

23. Про Митний тариф України : Закон України № 20-21 від 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/584-18>.

24. Про обсяги та порядок ввезення громадянами на митну територію України харчових продуктів для власного споживання : Постанова Кабінету Міністрів України № 434 від 21 травня 2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0>.

25. Про приведення рішень Кабінету Міністрів України у відповідність з Угодою про партнерство та співробітництво між Україною та Європейськими Співтовариствами (Європейським Союзом) : Постанова Кабінету Міністрів України № 575 від 29 березня 2000 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0>.

26. Про справляння плати за виконання митних формальностей митними органами поза місцем розташування митних органів або поза робочим часом, установленим для митних органів : Постанова Кабінету Міністрів України № 93 від 18 січня 2003 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

Додатки

Додаток А

Зразок титульного аркуша курсової роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Кафедра міжнародних економічних відносин

КУРСОВА РОБОТА

з навчальної дисципліни "Основи зовнішньоекономічної діяльності"
на тему "Роль і місце регіону в системі зовнішньоекономічної діяльності"

Виконала: студентка 2 курсу, групи 6.01.292.010.19.1,
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності
292 "Міжнародні економічні відносини"
освітньої програми "Міжнародний бізнес" Коновалова М. В.
Керівник: канд. екон. наук, доцент Литвиненко А. О.

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Оцінка за національною шкалою: _____

Харків, 2021

Зміст

Вступ.....	3
Методичні рекомендації до виконання курсової роботи	5
Теми курсових робіт	5
Структура і зміст курсової роботи	8
Загальні вимоги до оформлення курсової роботи	16
Рецензування та захист курсової роботи	26
Критерії оцінювання курсової роботи.....	27
Рекомендована література.....	30
Основна	30
Додаткова	31
Інформаційні ресурси	31
Додатки.....	33

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

ОСНОВИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

**Методичні рекомендації
до виконання курсової роботи
для студентів спеціальності
292 "Міжнародні економічні відносини"
першого (бакалаврського) рівня
освітньої програми "Міжнародний бізнес"**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Литвиненко** Аліна Олександрівна
Пархоменко Наталія Олександрівна

Відповідальний за видання *І. П. Отенко*

Редактор *В. О. Дмитрієва*

Коректор *В. Ю. Труш*

План 2021 р. Поз. № 231 ЕВ. Обсяг 35 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*